

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sodne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

 Z današnje 52. številke se konča VIII. letnik „Gospodarja“. Prihodnja 1. številka izide dne 1. jan. 1875. Naj se toraj naročniki podvzajajo, da že prvo številko v redu dobijo.

Za božičnico.

Naj ostane svete dni pusta politika na strani! Saj tudi politikarji in poslanci te dni svoj posel odložijo in vživajo, vsak po svojem, veselje „božičnih praznikov“. Zatoraj podaje tudi „Gospodar“ svojim bralcem za „božičnico“ nekoliko božičnih resnic v premišljevanje in tolažbo, ker boljšega te dni podati ne more.

Po preteklih 7 stoletjih skoro neprestanih krvavih bojov je prišla rimska država slednjič do cesarstva. Oktavijan premaga (30 let pred Kr.) svojega poslednjega tekmeca od trimoštva, namreč Antonija, in se za cesarja, „avgusta“ proglašuje. Razun neizmerne Kitajskega je skoro ves drugi svet rimski državi podvržen bil in vladal je po vseh pokrajinah orjaške rimske države mir, toda mir spehanega, obupnega sveta!

Res da je bilo — posebno v mestih — nakopičenih zakladov bogastva, posvetnega leska in lišpa, umetelnih izdelkov, veselje in igrač na izbiro; pa kaj pomaga vse to, če manjka kreposti in veselega upanja po smrti, ki deluje na življenje ter mu daje pravi namer. Pri vsem vnanjem lesku, pri vsej omiki bilo je človeštvo pred Kristusom brezupno, vtapljajoč se v požrešnost in nasladnost, kar je pa le obupnost pospeševalo. Boljši duhovi paganskega sveta so občutili žalostno pustoto in vzdihovali po rešenju. Najslavnejši zgodovinar Kitajcev, Sematsian, ki je v tem času dovršil najstarejšo zgodovino Kitajcev, je povzel nauk največjega kitajskega učenika, Konfucija, ki je učil, da pride „Svetec“ iz zahoda, ki bo rojen iz device, kakor povedajo podobopisi. — Isto upanje razodevale so skrivnostne šembiljske bukve med Rimljani, iz katerih je eden naj-

slavnejših pesnikov, Virgilij, posnel tvarino prekrasnih svojih pesni, v katerih prepeva o detetu, ki se ima skoro roditi, ki bo krutemu veku konec storilo, zlato dobo zopet vpeljalo, vse pregrehe do poslednjega sledu zbrisalo, zemljo prokletstva otelo, nad pomirjenim svetom gospodovalo; vsa priroda čaka željno in radostno na vse to. (Eclog. 4.) Enakih sladkih nad je velikan latinskih govornikov in državnikov, Ciceron, ki pričakuje blagoslovnega prevrata od Boga, ki bo vsem narodom eno postavo dal, po kateri bodo srečno živeli. (De republ. 3, 16.)

Kar zadeva judovski narod, je bil v tem času silno razdejan in tudi po večini popačen. Vsled domačih preprirov se mu je vrnil bil za kralja tujec Herod, ki je v bojih zoper judovsko vladarstvo rodovino Makabejcev grozno veliko nedolžne krvi prelil, v svoji divji strasti celo lastne otroke moril. Vse se je treslo pred njim in on pred vsemi. Majhno število vernih in pobožnih je zdihovalo, rešenja željno pričakovalo in z besedami preroka molilo: „Rosite nebesa z višine, dežujte, oblaki, pravičnega! Naj zemlja se odpre in nam Rešenika rodi!“ Jez. 45, 8.

In prav v tem času vesoljnega miru, ko so vsaj modrejši bridko čutili obupno stanje človeštva in pomoči le še od Boga pričakovali, zdaj je prišel že zdavno napovedani Rešenik, rojen iz Device, Bog od vekomaj, ki tudi paganov brez upanja ni pustil, marveč je vzbujal med njimi modrih mož, ki so v besedi in spisih hranjevali ostanke božjih obljub in prerokovanj.

Prihod Zveličarja, kolika tolažba človeštvu! Bog, človeka stvarnik in začetnik vseh stvari, postane človek ter stopi na svet kot dete v največji revšini! Po tem takem je bilo za grehe sveta neskončnega zadostenja treba, zadostenja, ki ga nobena stvar na svetu, — ne umetnost, ne omika, ne znanost — nadomestiti ni mogla. Učenjakov, pesnikov, govornikov, umetnikov, slavnih vojskovodij itd. imeli so vsi narodi pred Kristusom, pa

vse to ni rešilo, ni osrečiti moglo človeštva. Prišel je Sin božji sam, človek postal, našo naturo in naše reve ná-se vzela, da zadosti božje pravici za vse! —

Al čutiš, kaj to pomenja? Brez Kristusa rešenika bi bil največi revež, enak paganom, ki si niso pomagati mogli. Naj bi tudi vse svoje moči, vse svoje življenje daroval, ti ne pomaga nič, ker ti manjka poglobitna reč: gotovost, da je to pri Bogu dovoljno zadostenje za te. To gotovost, brez katere življenje nobene vrednosti ne bi imelo, ti daje Zveličar, Bog sam, ki je človek postal, da zamore tvoj posrednik pri Bogu biti. In da ne dvomiš o njegovem včlovečenju, pride kot otrok na svet, raste in živi med ljudmi, slednjič umrje očitno in dovrši naše odrešenje.

Nepopisljiva ponižnost, katero včlovečeni Bog v bornih jaslicah razodeva, uči posvetne motge spoznavati pravo vrednost svoje oblasti. On, ki je najvišji, s katerim se nobena posvetna visokost, naj si bo kraljeva ali kneževska, meriti ne more, on se ob svojem prihodu na zemlji tako poniža! Po tem takem ne odločuje v božjih očeh posvetna visokost, sama ob sebi nema nobenega opravičenja, ker ni človeštvu nič pomagati mogla, marveč je še po svoji samovoljnosti nadloge človeštva pomnoževala in grenila. To pobija vso domišljeno človeško visokost ter jej kaže pravo mesto: da ima veljave pred Bogom le na toliko, na kolikor v izvrševanju svojih dolžnosti Zveličarju služi, človeštvu v blagor dela.

Iz druge strani povišuje Jezusova ponižnost vse podložnike. Ker se je Bog za nje tako ponižal, niso več sužnji prevzetnih samosilnikov, marveč kot otroci božji in bratje Kristusovi pred Bogom ednakopravni z vsemi, ki na svetu odlična mesta zasedajo. Včlovečenje Sinu božjega bilo je sijajno svobodno pismo vsemu človeškemu rodu! Odslej je pokorščina in podložnost pod višjimi oblastmi zasluga pred Bogom, ne več sramoten stan!

Kolika tolažba izvira slednjič ubogim pri betlehemskih jaslicah! Odkar je Sin božji kot največji ubožec svetu se prikazal, nema uboštvo ničesar sramotivnega več v sebi, marveč je postalo prva kršanska krepost, ki je kristijanu, ki hoče tega imena vreden biti, tako potrebna, da mora, če je premožnega stanú, vsaj v duhu ubožec, Kristusu podoben biti. Milota ubožnega Zveličarja je odprla premožnim srca do ubozih, kajti se njemu da, kar se ubožcem podeli. Zatorej čuti revež pri jaslicah Zveličarja nepopisljivo tolažbo. Solzica se mu zasveti v očeh, ko gleda Zveličarja v bornih jaslicah, v popolnem siromaštvu, in srce se mu vname novega poguma, da nosi voljno svojega uboštva breme.

Tako posvečuje in zvišuje prihod Zveličarjev vse razmere pozemeljskega življenja. Sveta noč postala je velikansk prevrat časov in ljudi; zatoraj štejejo vsi omikani narodi leta počenshi od

„svete noči“ naprej in nazaj, ter spričujejo s tem, da je Kristus središče vse zgodovine, vir vse sreče, Gospod vseh vekov, cilj in konec narodov, kakor posamesnih ljudi! — O, naj bi se mu nikdar narodi ne zneverili!

Gospodarske stvari.

Pozna rez je vinogradu v velik kvar.

Če človek spomladi skozi kak vinograd gredé vidi, koliko trsnega soka ravno porezano trsje sopet v zemljo iztoči, se mu po pravici posestnik vinograda v srce usmili, ker svoj vinograd tako pozno rezati da in toliko trsnega soka, ki bi trsu moral v potrebno hrano biti, v zgubo iti pušti. Opazilo se je, da je iz jedine trte nekega velikega trsa ob hišnem zidu v jednom dnevu več ko tri maselece trsnega soka izteklo. Gotovo pa je, da sok ni bil za to vstvarjen, da se brez haska v zemljo poceja, ampak da trsu v hrano služi. Obče je namreč znano, da vsaka rastlina bistveni del svoje hrane po soku v rastlini se vzdigajočem dobiva; tedaj more le nevednost ali stara navada pozno rez zagovarjati. Ako se trs rano, že meseca januarja ali začetek februarja reže, se tej napaki in škodi lahko v okom pride. Rane se namreč do tega časa, ko sok začne po trsu krožiti, že zacelijo, in sok se ne more več izcejati, trs se, kakor pravimo, ne solzi več.

Učeni možje so sok, ki se iz trsa cedi, kemično razkrojili ali preiskali, in pokazalo se je, da ima sok mnogo hranilnih snovi v sebi, ki mu jih mora vinogradnik, ako hoče kaj prida predelati, po gnoju z velikim trudom in potroškom dopeljevati. Razkrojen trsni sok ima v sebi v razni meri dele: kalija, apna, žvepelne kisline, fosforove kisline in še precejšnje množino drugih snovi, med katerimi tudi veliko takih, ki imajo gnjilec v sebi. Te opombe bodo morda zadostile pozno rez zabraniti in rano rez nasvetovati.

Kakošno moč da ima sok na veselo rast trsa, če se mu popolnoma ohrani, je sledeča skušnja do jasnega pokazala. Polovico nekega velikega vinograda so že začetka meseca januarja porezali. Na to nastopi neprenehoma slabo vreme, tako, da druge polovice niso mogli pred mesecem aprilom porezati. Prvi polovici se je skoro ves sok ohranil, ker so se bile rane do kroženja soka dobro sopet zacelile. Drugi polovici pa se je vsled pozne rezi mnogo soka v zemljo pcedilo in velik razloček med obema polovicama se je že med letom na listju od daleč poznal.

Meseca januarja rezana polovica je bila dosti bolj zelena, imela je močnejši trs in veliko več in večjega grozdja, ki je tudi za celih 10 dni prej dozorelo. V prejšnjih letih med obema polovicama ni bilo nobenega razločka, ker je bil ves vinograd o istem času porezan. Toraj je moral ta razloček le po različnem rezanju vinograda na-

stati. Iz vsega pa je razvidno, da je rana rez koristna, pozna pa škodljiva.

Pomoček, da svinje svojih mladičev ne žrejo.

Psi, še večkrat pa svinje, mladiče, kakor hitro jih povržejo, srdito napadejo, grizejo in požró. Vzrok temu protinaravnemu ravnanju je, kakor se zdi, neko napačno domišljevanje, ker se take živali dostikrat tudi proti tistim, ki jim strežejo, ravno tako srdito in divje obnašajo. Ako se proti takim starkam sila rabi, rade mleko nazaj držijo in prasci morajo gladú poginiti.

Proti takemu obnašanju svinj nasvetuje „Pr. Ldw.“ sledeči pomoček: Napravi se smes iz kafrovca za jedno kofetovo žličico in kafrovcu se 5 kapelj opiumove tinkture pridene in svinji v uho vlije. Brž ko se to zgodi, se svinja na tisto stran vleže, na kateri se jej je v uho tekočina vlila, in ostane navadno več ur v tej legi, doji prasce mirno in zanaprej vso divjost proti mladičem zgubi.

Drug pomoček je ta-le: Ob času, ko ima svinja povreči, bodi pametna dekla blizo; njej se da tople lopatiške tinkture (Aloětinktur), s katero brž mladiče namaže. Starka se jih potem ne loti. — Paziti je tudi, da se stelja na drobno napravi; v dolgo slamo se prasci lahko zaplêtejo in pridejo pod starko, ki ležé jih zaduši.

Spomnite se svojih največih dobrotnikov pri poljedelstvu!

Dopričano je, da so naši navadni tički kmetovalcu največi dobrotniki, ker mu spomladi in po letu brez števila mrčesov pokončajo. Zdaj po zimi ob velikem snegu so pa ti veliki dobrotniki kmetovalčevi sami v največi zadregi, ker jim hrane primanjkuje. Če ne morejo nikjer kaj dobiti, jih mnogo — kmetovalstvu na veliko škodo — gladú pogine. Usmilite se toraj ubogih tičkov, ki vam k hiši in drugim poslopjem tiščijo ter si potrebne hrane iščejo, pa je zarad snega dobiti ne morejo. Naj se ubogim beračem pripravi na mirnem mestu borna mizica tako-le: Sneg se do tal odmeče, zgoraj se napravi iz deskic ali vejevja strešica, da sneg ne zamete; na tleh se jim potrosi senenskega drobiža, v katerem je mnogo zrnja, kaka pest prošá alj kar si bodi, vsak dan. Tako se sirote prerediti in bodo spomladi majhni trud stoterno vam povrnile. Vsaj Bog sam ljube tičke človeku v skrb priporoča, dostavlja: „Da ti bo dobro in dolgo živiš“. (V. Mojz. 22, 6. 7.)

Spremenjena **Pravila**

okrajne posojilnice v Ljutomeru.

K. O načinu računskega sklepanja.

§. 67. Opravilno leto društva sklada se s solničnim letom. Brž po preteklem letu mora:

a) nadzorno svetovalstvo stanje blagajnice, to je, koliko se v njej v gotovini, v dolžnih pismih in drugih vrednostnih listinah nabaja, pregledati in vkupaj sestaviti;

b) načelstvo pa društvene knjige in račune sklenoti. §. 68. V treh mesecih potem mora načelstvo letni račun sestaviti in ga nadzornemu svetovalstvu v pretres predložiti, sicer ima poslednje pravico, na stroške načelstva to izpeljati.

§. 69. Ta račun pa mora obsegati:

1. Prejemke celega leta in izdavke razvrstene po glavnih rubrikah, kakor se knjige in dnevnik vodijo;

2. poseben račun, koliko da je društvo v preteklem letu pridobilo ali zgubilo;

3. bilanco o društvenem imetju ob koncu leta.

§. 70. Pri sestavljenju bilance pridejo — razun društvenih dolgov — rezervni fond in opravljeni deleži udov, kakor tudi obresti v opravljenem letu že naprej sprejete, med pasiva; vrednost premakljivih in nepremakljivih reči —, premakljivih po odbitih odstavkih za porabljenje, — blagajniški znesek v gotovini ali v vrednostnih listinah, — poslednje po dnevnem kurzu, — potem društvene tirjatve z različnimi naslovi med aktiva.

Tirjatve, katerih iztirjanje je dvomno, naj se postavijo v tisti vrednosti, ktera jim pripada; a tirjatve, ki se ne dajo iztirjati, naj se celó izpustijo.

Za kar aktivni znesek presega pasivnega, je potem čisti dohodek.

§. 71. Od načelstva sestavljeni račun pregledati je dolžnost nadzornega svetovalstva; pri tem pa mora ono vse društvene knjige in spise na pomoč vzeti in jih z blagajniškim stanjem primeriti.

Tako pregledani račun se mora potem s primernimi nasveti občnemu zboru v pretres predložiti, kateri ga odobri ali ga pa, če se mu potrebno zdi, še enkrat posebnemu odseku 3 udov pregledati da.

L. Razdeljenje čistega dohodka. (Dividenda.)

§. 72. Čisti letni dohodek se odloči za kake občno koristne naprave, ali se pa med društvenike razdeli. Kot podlaga za razdeljenje čistega dohodka in pa tudi mogoče zgube služi znesek, ki je društvniku že ob začetku opravljenega leta, za katero se ima čisti dohodek razdeliti, v društveni blagajnici založen bil.

§. 73. Do tistega časa, dokler rezervni fond ne dospeje do zneska v §. 50. predpisanega, mora se vsako leto pred razdeljenjem najmanj 10% dobička k rezervnemu fondu pripisati.

To se mora tudi zgoditi, ako je rezervni fond po zgubah društva pod normalni znesek padel.

M. Razpad društva in zaveznost društvnikov.

§. 74. Društvo razpade, ako to:

1. občni zbor sklene;

2. društvo v konkurs pride, ali

3. upravna oblast to odloči.

Če se prične konkurs nad društvenim imetjem, ne sledi iz tega, da bi se pričel konkurs tudi nad zasebno imovino posamesnih družtvenikov.

§. 75. Ako se društvo — razun konkurza — zardruži, mora načelstvo po določenih §§. 41.—52., postave od 9. aprila 1873 likvidacijo vpeljati.

Precej po vpeljanju likvidacije sestavi načelstvo po določenih §. 70. — bilanco, v kateri pridejo naprej sprejete obresti med aktiva. Ako se pa pri tem pokaže, da društveno premoženje ne pokriva vseh društvenih dolgov, potem se nepokriti znesek najpoprej iz rezervnega fonda, in če tudi ta ne bi zadostoval, iz tirjatev družtvenikov pri blagajnici poravnati mora.

V slučaju pa, ko bi bil primanjkljaj manjši od imetja družtvenikov, se to, kar primanjkuje, za poravnanje razdeli med družtvenike po razmerju njihovega imetja v blagajnici.

Kar pa ostane premoženja, ko so založeni vsi družtveni dolгови in opravljeni deleži družtvenikov, se razdeli med družtvenike po določenih §. 72. teh pravil.

§. 76. Ako pa bilanca pokaže, da društveno aktivno premoženje z rezervnim fondom in z opravljenimi deleži družtvenikov vred ne zadostuje za založbo društvenih dolgov, mora načelstvo pod svojo odgovornostjo precej nasvetovati, da se nad društvenim premoženjem prične konkurs, ter to naznaniti občnemu zboru, ki se mora ob enem sklicati.

N. Način naznanila v družtvenih zadevah.

§. 77. Vse družtvene naznanila in odloki v družtvenih zadevah, potem društvo obvezujoča pisma i. t. d. izdajajo se pod društveno firmo: „Okrajna posojilnica v Ljutomeru“, s podpisami najmanj dveh udov načelstva.

§. 78. Za vse svoje naznanila rabi društvo v Mariboru izhajajoči politično-gospodarski list „Slovenski Gospodar“ in v Ljubljani izhajajoči list „Slovenski Narod“. — Ko bi pa ta prenehala, odloči načelstvo z nadzornim svetovalstvom za to primeren drugi list.

O. Veljavnost pravil.

§. 79. Navzoče pravila dobijo moč in veljavo, ko jih večina pri občnem zboru navzočih podpiše, in ko se društvo v družtveni vpisnik vpiše.

Kdor pozneje k društvu pristopi, mora ta pravila, ali pa posebno izjavljenje, da hoče k društvu pristopiti, podpisati.

§. 80. Prepire in pravde, ki nastanejo med družtveniki gledé na pričujoče pravila ali sklepe občnega zbora v družtvenih zadevah, razsodi vselej prihodnji občni zbor društva, in proti tej razsodbi ni pritožbe več.

Udje načelstva.

V načelstvo izvoljeni so sledeči udje:

1. Ivan Kukovec, posestnik v Ljutomeru, kot predsednik;
Ivan Kryl, učitelj v Ljutomeru, kot namestnik predsednika;
2. Matjaš Zemljič, trgovec v Ljutomeru, kot denarničar;
Jožef Steier, posestnik v Ljutomeru, kot denarničarjev namestnik;
3. Jožef Gomilšek, zasebnik v Ljutomeru, kot preglednik, in
Anton Merčnik, duhoven v Ljutomeru, kot preglednikov namestnik. Tem je ob enem tudi naloženo, da skrbijo za registriranje društva.

Ta pravila so bila potrjena in podpisana v glavni skupščini društva dne 26. aprila in 11. oktobra 1874.

Državni zbor.

V 86. seji se je sprejel drž. proračun ministarstva deželne brambe in financ brez spremembe po odborovih predlogih. Na opombo dra. Heilberga, da vsled sedanjih razmer prometa (Verkehr) v kvartirovanje vojakov vedno le nekatere srenje zadeva, da bi toraj postave treba bilo, ki bi bremena bolj pravično razdeljevala, odgovori min. Horst, da se bo načrt postave po božičnih počitnicah zbornici predložil. — Finančnemu ministru se je zaradi zavlačevanja vravnave zemljišnega davka marsiktera grenka povedala. Poročevalec Dumba je izrekel željo, da se vlada v tem poslu naj podviza, ker znašajo stroški za to do konca l. 1875 že 13 milijonov! Na očitanje poslanca Kržežunoviča, da vladni organi pri cenilnih komisijah nepostavno postopajo, ni fin. minister ničesar odgovoriti vedel, ampak se je sklicaval na dotično postavu in na to, da državni zbor, t. j. vladna večina ni sprejela predloga, da bi se postava predelala. Sicer bo — po obljubi ministra — centralni komisijon na Dunaju po novem letu k seji se sklical.

Pri stroških za napravljanje soli je nasvetoval odbor resolucijo, ki se je tudi sprejela, naj bi namreč vlada ná to delala, da se sol tudi v malem ceneje prodava, posebno pa, da bi se cena živinske soli znižala. — Pri tej priliki se je zopet pokazalo, kolika nesreča za občni blagor da je razcep države v takraj- in onkraj-litavsko polovico, z dvojno vlado. Že leta 1868 se je vlada v enaki resoluciji opominjala, naj skrbi za to, da bi živinska sol ceneje postala, ker je bistveno potrebna v povzdigo živinoreje in — kakor je omenil dr. Graf — je tudi eden zmed pomočkov zoper živinsko kugo; na živinoreji pa sloni vspešno poljedelstvo. Ker se pa brez sporazumljenja z ogersko vlado cena pri soli znižati ne da, ostajajo vse take resolucije na papirju, in tudi zdaj ni upanja, da bi se na bolje obrnilo. Fin. minister je namreč rekel, da pri de-

narni stiski na Ogerskem tamošnji fin. minister ne more pogrešati zgube, ki bi navstala, ako se cena pri soli zniža. Zarad Magjarov moramo torej trpeti. Živinske kuge na Ogerskem ne zadušijo, ker nemajo enake ostre postave kakor mi, na zgubi smo mi; ógerska vlada ne spusti dobička iz prodaje soli, in na zgubi smo zopet mi!

Stroški za pridelovanje soli znašajo 3 milijone in 610.700 gld; prihodki pa nad 19 milijonov; zares lep znesek za drž. blagajnico, pa občutljiva zguba pri narodnem gospodarstvu!

V 87. seji se je volil odbor 15 udov, ki ima pretresovati Wildauerjev predlog, da se postava o šolskem nadzorstvu spremeni, t. j. da zgubijo deželni zbori in šolski sveti svoje pravice v tej reči. Federalisti desnega središča se niso te volitve vdeležili ter prepuščajo ustavakom, da poljubno svoj ustav prestopajo. —

Pri obravnavi proračuna za ministerstvo nauka in bogočastja so konservativci kakor liberalci ministra Stremayra precej hudo zasegali. — Dr. Razlag je izrekel željo, da bi na graškem vseučilišču vsaj nekatere stvari v slovensko-ilirskem jeziku se učile. — Čuditi se pa mora človek, ako sliši iz njegovih ust besede: „Jaz se ne bojim ponemčevanja, marveč tega, da se avstrijski Slovani v omiki zaverajo!“ Ali ni ravno ponemčevanje največja overa narodnej omiki Slovencev? — Čeh Kusi popisuje popolno zanemarjenje českih in moravskih Slovanov gledé visocih in srednjih šol. Še bolj bridko — pravi — je pa, ker smo prepričani, da sedanja vladna sistema narodnemu razvoju naravnoč nasprotuje, da tudi od večine drž. zbora pravičnosti proti Slovanom pričakovati ni. — Slovenec dr. Vitezič kaže žalostno stanje Slovencev na Istorskem. Teh ste dve tretjini, pa nemajo ne ene srednje šole; 3 so celó italijanske, ena pa nemška. V ljudskih šolah se šopiri laščina, ktere slov. mladež ne ume.

Vrli gornje-štajerski kmet Bärnfeind, kterege so pred govorom obsuli liberalni poslanci, ter pristopila tudi bližej njega ministra Depretis in Auersperg, je liberalni sistemi tako-le zasolil: „Jaz ne morem ministerstvu dovoliti 612.000 gld., ki jih tirja za plačevanje šolskih nadzornikov, ker ne spadajo ljudske šole pod oblast drž. zbora. Znamnja novih šol so: večji stroški, manjši vspehi, in pa nravna divjost mladine. Šola je postala strankarsko sredstvo liberalizma (na Slovenskem tudi nemčurske politike). Učiteljstvo se ščuje k sovraštvu proti cerkvi, nasledek je pa spačenje učiteljskega stanú. . . V sedanjih šolah se mladež veliko manj uči kot v prejšnjih. Sploh se tako postopa, kakor da je ljudstvo le zavolj učiteljev na svetu. . . Ljudstvu ne gre v glavo, odkod da ima vlada pravico, z liberalizmom ljudi siliti; dozdej so še otroci lastina starišev, pa ne liberalizma! Liberalna država se poteguje za ljudsko šolo le zato, ker se tukaj krščanstvo do korenine zatreti da!“ —

In tako so se opravičene pritožbe druga za drugo vrstile, od liberalne in nemčurske strani pa burke brile. Občudovati le moramo pogum in stanovitnost poslancev konservativne in federalistične stranke, da se vbijajo z ljudmi, o kterih so prepričani, da jim druga po glavah ne roji, kakor ščuvati proti kat. cerkvi, overati nje delovanje in pritiskovati slovanske národe. Nasproti tem ljudem je vsaka, še tako modra in prepričalna beseda bob ob steno, in najpametneje bi bilo, ko bi poslanci naše stranke po božičnih počitnicah lepo doma ostali in v krepki besedi volilcem povedali, zakaj da ne morejo več v državnem zboru dragega časa tratiti.

Dopisi.

Iz Maribora. (Volitev srenjskega zastopa.) Po precej živahni agitaciji in pri obče slabi vdeležbi so se volitve dné 18. t. m. dovršile. V 3. skupini jih je zmed 495 volilcev volilo samo 106; v 2. skupini izmed 261 volilcev 110 in v 3. izmed 480 volilcev 258. Voljeni so z večine prejšnji zastopniki, tudi g. dr. Reiser, med par novimi je tudi g. Bindlechner. Te volitve so pa v mnogem oziru prav mikavne. Ker sta od neke strani tudi Slovenca, dr. Radaj in dr. Srnec kot kandidata se priporočala, so razglasili nekteri malodušni „volilci“ pred volitvijo to-le svarilo v „Mb. Ztg.“: „Varujte se, da po vaših volitvah v srenjski zastop nemško lice mesta v nevarnost ne pride!“ Strašilo je pomagalo, Slovenca nista bila voljena. — Malodušneži niso pomislili, kako da so si s tem sami zaušnico pritisloli. Če namreč mesto res skoz in skoz „nemško lice“ (deutschen Character) ima, zakaj se pa bojite, da se mu lice spremeni, ako par Slovencev v mestni zastop pride? Ne bojte se! Mariborski Slovenci so zadovoljni, da imajo mir pred vami!

Poslednji dan volitve, 18. t. m., so posestni Mariboržani „nemškega lica“ vse žile napeli, da se jim nepriljubljenec vrnil ni. Ta pa je Prusak Reuter, ki je po krepkem uporu propal, se pa tudi v kazini potem nad svojimi nasprotniki nekoliko pomaščeval. Zahvalé se svojim volilcem je rekel, kakor gre po mestu govornica: „Proti meni so glasovali oni, ki v Moskovsko škilé, potem oni, ki obračajo oči proti Rimu, slednjič pa birokrati!“ — Z gledanjem proti „Rimu“ zabavlja nekterim duhovnikom, ki so v prvem volilnem redu, ter so prišli v slednjem trenutku na pomoč, da je zmagal imenik zmerno-liberalnih kandidatov z „nemškim licem“. Kot luteran ne more g. Reuter vedeti, kakošen pomen da ima „Rim“ za katoličane; je toraj fraza brezumje! — Kar zadeva škiljenje v „Moskovsko“, je tudi to neumna fraza, kajti katol. Slovenci ne pričakujejo rešenja iz Moskove, marveč iz Dunaja, kadar bo namreč Reuterjeva velikonemška stranka na cedilu ostala. Dvomimo

tudi, da bi bil kateri zmed liberalnih Slovencev zoper R. glasoval, kajti vrana vrani oči ne izkoplje. Slednjič je pa g. Reuter pri tej priliki celó pozabil na to, da je lansko leto, ko je cesarjevič Rudolf v Mariboru bil, prusaško zastavo bil pri svojem oknu prikazal in s tem v sitne zadrege prišel. Kdor pod stekleno streho biva, naj ne meče kamenja na bližnjega! Zapomnite si to, g. Reuter!

Iz mariborske okolice. (Seidl naša môra.) [Konec]. Rajni župnik Otič, rojen Kamčan, je v oporoki sporočil toliko kapitala, da še zdaj (umrl je 1800) po škali 75 gold. obresti ostaja za pridne in poštene šolarje. Teh 75 gold. se razdeli v tri dele: prvi del mora dobiti mladež v Kamci, drugi del mladež pri sv. Križu in tretji del v gornji sv. Kungerti. Po vstanovnem pismu imajo le gg. župniki v Kamci pravico razdelitve onim šolarjem, ki se jim od učiteljev kot pridni priporočijo. Te pravice pa nima kamški srenjski predstojnik. Tudi to plačilno polo je pograbil g. Seidl, vzdiguje obresti in se šopiri pri razdelitvi kot ustanovnik! V Kamci in pri sv. Križu po tem takem Seidl tuje milosti deli, da bi ga ljudje zaradi tega spoštovali in nikdar ne pozabili, da je in hoče ostati poslanec — do smrti!

In kako deli večni poslanec te darove šolarjem? V Kamci še od preteklega šolskega leta ni nijeden nič dobil! Kedar se mu imena šolarjev predložijo, gleda, ali je oča od njegovega repa alj ne? Ako je oča pošten narodnjak, ne dobi otrok tega, kar mu po blagem namenu rajnega Otiča gre! — Kdo ima protipazbo, da se ustanova za šolarje vestno zvršuje? Nihče, kajti Kamčani prepuščajo pri volitvah vse koristi — posestnikom iz Maribora! Sami so si krivi, da so tujci njih strahonje! Ljudstvo, ki ne posluša svojih pravih prijateljev, ki mu dobro hočejo, se mora po takih bridkih skušnjah zmodriti! Kdor tujcu pête liže, se ne sme pritoževati, če ga tujec s pête tudi peha!

Iz Slovenjgraške okolice 18. dec. (Epa cerkvena svečanost.) Dolgo že tukajšnja okolica ni toliko duhovnega veselja uživala, kakor v pretekli osmini brezmadežnega spočetja D. Marije, ki se je pri Slovenjgraški mestni fari posebno slovesno obhajala. Na povabilo č. g. mestnega župnika prišel je preč. g. J. Valjavec duhovnih vaj vodit. Za mestjane bilo je premišljevanje v nemški besedi po dvakrat na dan. Pa tudi Slovenci v mestu in iz sosednjih župnij niso bili pozabljeni; vsaki dan je tudi za nje dvojno premišljevanje bilo.

Kdo bi bil mislil, da se bode pri tako slabem vremenu, v pozivskem času, tolikanj ljudstva duhovskih vaj udeleževalo? Prihajali so precej obilo tudi mestjani, ali pri slovenskih predigah je bila prostorna cerkev, v katero gre blizo 4000 ljudi, večidel natlačena. Poprek se lahko reče, da je te dni blizo 4000 ljudi (v mestni in pa v dveh sosednjih farnih cerkvah) sv. zakramente

prejelo. Takega vspeha nismo pričakovali. Bog daj, da bi se novo vzbujeni duh pobožnosti in ljubezni do cerkve in njenih naprav le dolgo ohranil!

Očitna zahvala gre za tó preč. g. J. Valjavcu, kteremu se ni pretežavno zdevalo, vsak dan štirikrat na prižnico stopiti, vrh tega pa še marljivo spovedovati. Ne manjša hvala gre pa tudi mestnemu župniku, č. g. Dr. J. Šucu, kteri se je neustrašeno lotil trudapolnega dela ter srečno dovršil pobožnost, čeravno so jo nekteri pisano gledali. Nam vsem bodo ti dnevi duhovnega ponovljenja dolgo v prijaznem spominu ostali.

Iz konjiškega okraja. (Nova razzodba zastran nedelj.) Nemški pisar neke srenje v tem okraju je zastran nedelj in praznikov tako razzodba izrekel, da je vredna razglašenja, ker prekrasno pojasnjuje, kako da se mnogokrat poselski red zvršuje.

Bilo je neko nedeljo pri neki podružnici konjiške dekanije drugo sveto opravilo. Neki gospodar ukaže svoji dekli doma ostati, ker je bila gospodinja bolena in ker ni nikogar drugega imel, da bi doma opravljal. Gospodar odide k božji službi. Po minoli božji službi pa zagleda gospodar svojo deklo z blizo 4letnim fantkom pri cerkvi ter njej ukaže hitro se vrnoti domu. Ali glejte! dekla ni šla domu, temuč v bližnjo krčmo, kjer je z otrokom vred do pol devete ure zvečer ostala. V strahu zaradi otroka gre gospodar v omenjeno krčmo deklo iskat in bi bil skoro tepen, ako bi ne bil hitro pet odnesel. Gospodar domu pridši jame deklo hudo kregati zaradi nepokoršine in ker je otroka tako vpijanila, da se je po hiši kotál.

Drugi dan gre dekla svojega gospodarja zaradi kreganja k župana tožit ter mu pravi, da noče več ostati v službi. Župan njej veli prihodnji četrtek kot na „Amtstag“ priti v „Gemeindekanzlei“ in tam tožiti gospodarja. Gospodar pride v „Gemeindekanzlei“ in razprava se začne. Med razpravo zarohni srenjski pisac, po rodu Nemeč, nad gospodarjem: „Der Sonntag gehört den Dienstbothen!“ In tako je gospodar zgubil pravdo, dekla pa je smela službo zapustiti ter se zdaj okoli potika. Ni treba povedati, kako da bi se morala v tem slučaju razzodba glasiti, samo to naj očeta župana očitno opomnim, da naj svojemu nemškemu pisarju pove: „Der Sonntag ist der Tag des Herrn“ (nedelja je dan Gospodov), ne pa poselsk dan!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Državni zbor je odložen do 20. jan. 1875. V gospôski zbornici je v eni seji ves državni proračun in še obširna pokojninska postava za vojaštvo potrjena bila. Ker je za prihodnje leto 8 mil. 281.007 gld. primanjkljaja, bi se vendar bilo splačalo, da „gospodje“ bolj na tanko številke v proračunu pogledajo. V poročilih o drž. zboru homo pokazali, kaj bi se lahko prihranilo. — Na dotično prošnjo dunaj-

skih delalcev je sprejela zbornica sklep, da se napravijo delalske zbornice (Arbeiterkammern), katerim se pa za zdaj volilna pravica za drž. zbor ni dala, kar je nedosledno. Če se namreč obrtniki kot peti stan v državi pripoznajo in se jim zbornice dovolijo, bi tudi dosledno bilo, da imajo zbornice kakor trgovinske tudi volilno pravico.

Principielno važnost ima sklep, po katerem so se volitve velikega posestva na Gornje-Avstrijskem ovrgle zato, ker so med volilci bili tudi užitniki cerkvenih beneficij. Vlada imela je v odboru večino in je predlagala, da se omenjenim užitnikom volilna pravica varuje. Manjšina odborova je nasprotovala in v zbornici s 120 proti 116 glasovom zmagala. Župniki in drugi užitniki cerkvenih beneficij naj toraj prav debelo davke plačujejo, političnih pravic pa naj ne imajo! — to je „pravna“ država liberalnih ustavakov! — Ker znaša večina le 4 glase, so graje vredni slovenski poslanci, kateri v tej reči niso glasovali. S Hermanom vred je 5—6 slovenskih glasov, ki bi bili lahko zavrgli krivični predlog odbrove manjšine, posebno ko bi se bil tudi poslanec Bärnfeind, ki ga na Dunaju ni bilo kakor tudi g. Hermana ne, za to sejo pridržal. Da bi „Slovenci“ na Dunaju ne bili, je težko misliti; njih molčanje se toraj le tolmačiti da tako, da je to po njih mislih stvar, ki ne zadeva „narodnosti.“ Le čakajte, zamrzli „narodnjaki“, kmalu se utegnute prepričati, kako dobro da bi bili volilci duhovniki v velikem posestvu!

Vnanje države. Nemčiji bi bila skoro zvezda sreče utrnola. Bismark je namreč hotel odstopiti, ker je drž. zbor enoglasno sprejel predlog, da se drž. poslanci med dōbo zasedanja ne smejo meni in tebi nič zapirati, kakor se je ravno godilo s poslancem Majunkem, vrednikom „Germanije“, ki je bil obsojen, ker je list Bismarka žalil, češ, da je nāpad Kullmanov „komēdija“ bil. Drž. zbor je sklenil, da je treba postaviti, ki bo poslance zapiranja med zasedanjem varovala, Majunke je bil vsled tega brž izpuščen, Bismarka je pa vendar enoglasni sklep hudo jezil. Toda tudi veliki gospodje se dajo potolažiti, če se jim še višji dobrikajo, in tako je tudi B. od cesarja in cesarjeviča tolažbo sprejel in ostane. — Sodnija za cerkvene zadeve kliče preč. šk of a, dra. K. Martina v Paderborni, na den 5. jan. k obravnavi v Berolin, ker ga hočejo — odstaviti!

Pravda proti grofu Arnimu se je 19. t. m. končala s tem, da je tekmeec Bismarkov obsojen bil v 3 mesečni zapor, v kterege se pa 1 mesec preiskovalnega zapore všteje. Zagovorniki se bodo na višjo sodnijo obrnoli.

Razne stvari.

(Vabilo). V ponedeljek po božičnih svetkih, to je 28. dec. t. l. zvečer ob pol sedmi uri bode v prostorijah narodne čitalnice v Ptujju občni

zbor, h kateremu se vsi udje z dodatkom vabijo, da se tega zbora posebno živahno vdeležijo, ker se bode o obstanku in razpustu čitalnice glasovalo in odločilo.

Odbor.

(*Ta se je izkazal!*) Tam gori pri sv. Ožbaldu v marbeškem okraju je krajni šol. svet. No, to še nič novega ni; novo in prav originalno pa je, kako da ta krajni šol. svet svoje pravice brani. Prišel je namreč k sv. Ožbaldu provizor, in kraj. š. svet mu brž „dekret“ pošlje, da naj šolskih otrok ne uči kršanskega pozdravka: „Hvaljen bodi J. K.“ — Zakaj pa ne? Zato ne, pravijo šolski očetje — „ker bi se sicer pri ljudeh lahko pomota vtepla zastran tega, kdo da je prav za prav v šoli gospod.“ — Šol. svet se toraj po tej logiki boji, da bi ljudem, če otroci lepo kršansko pozdravljajo, na misel prišlo, da je J. K. gospod ožbaldske šole! — Veste kaj, možje: da se temu za vselej v okom pride, dajte g. provizorju še eden „dekret“ in mu zapovejte, da naj otroke pozdravljati uči s tem pozdravom: „Gelobt sei der löbliche Ortsschulrath von St. Oswald im Drauwalde!“

(*Sreča na Pruskem doma.*) Po vladnih izkazih se je iz kraljevine Pruske leta 1871 38.537, l. 1872 pa 64.905 ljudi v tuje dežele izselilo. Te številke nam jasno kažejo, da pač na Pruskem ni rajskega življenja, kakor si ga avstrijski Prusaki tam domišljujejo. Vzrok močne izselitve je deloma huda vojaška postava, deloma pa preganjanje katoliške cerkve.

(*Stancel in „Gresham.“*) Komaj smo poročali, kako da agent Stancel pod firmo „Slovenije“ okoli Celja gospode k zavarovanju preužitka napeljuje, se nam poroča tudi iz Središča, da ravno tako dela; imenovajé gospode, ki so se po njem pri „Sloveniji“ zavarovali, lovi drugih za „Greshama.“

(*Žalostni nasledki pijančevanja.*) Od Marije Snežnice se nam poroča: Jan. Dvoršak, 25leten, močen fant, gre s 3 moži 2. adventno nedeljo v Cmurek pijančevat. Dobro nažehtani vina in žganjice se podajo na večer proti domu. Enega so morali spotoma v nekem hlevu pustiti, ker ni mogel naprej. Potem navstane med njimi prepir, iz prepira pa pretep. Eden pijancev, zakonski mož J. N., močnega fanta J. D. premaga in tako divjaško ž njim dela, da fantu krv iz ust in ušes brizga. Ranjenca pustita zdaj divjaka (oba zakonska in očeta!) in razbiti fant se privleče domu in umrje 5. dan, 11. t. m. Dne 14. dec. je bila do pol 8. ure na večer sodnijsko-zdravstvena preiskava, pogreb še le ob 8. uri. Pokojni — bodi mu Bog milostljiv — je bil mlad pijanec, ravsar in divjak, ki se je celó na svojega očeta stavil! — Ko nesrečneža čujeta, da je fant mrtev, se sama sodnija izdata; najhujši vzame drugega dne strupa, domači mu pa brž mleka piti dajo, da je še pri življenju in bolan doma leži. — To so nasledki neumnosti starišev v teh krajih, ki že otroke vino piti vadijo in celó silijo! —

(Odlikovanje). Ponočni čuvaj na Vidmu, Fr. Soba, dobil je sreberni križec za zasluge, ker je ustavil tolovaja Prčiča na videmskem mostu, v borbi z njim pa hudo poškodovan bil.

Poslano.

Iz Ljutomera 11. dec. Denes je naš novi poštni upravitelj nad menó tako zarezal, kakor morajo to le uradni sluge včasih zaslišati.

Izročil sem mu prejemnico (Recepiss) o nekaki prtljagi. Prejemnico sem nemško, na slovenski tiskani strani pa tudi slovensko izpolnil in kot prejemnik prtljage dostojno podpisal. Viditi slovensko pisavo začne poštni uradnik režati: „Was haben Sie denn da gemacht? Was Sie nicht alles haben wollen? Da möcht mich der Postkommissär schön anschauen, wenn er so was findet! Wenn's Ihnen nicht recht ist, so beschweren Sie sich!“

Potem zgrabi podpisano prejemnico, njo razčesne in mi poda drugo, katero v božjem imenu zaradi končanja te pravde in silno potrebne prtljage samo na nemški strani podpišem.

Cloveka, kateremu je narodnost sveta stvar, mora zares žalost in nevolja obhajati, kadar vidi, kako da se v svobodni (?) Avstriji narodne pravice in spoštovanje slovenskega jezika na slov. zemlji po nižjih uradnikih mnogokrat tako predrzno zanikujejo in zatirajo. Po takih dogodjajih nastane lahko prašanje: Je-li se po uradih posebno na Slovenskem tako razumeva §. 19. jednakopravnosti? Zakaj je na poštah prejemnicah tudi slovensk tekst, če se ga slovenska stranka poslužiti ne sme? Ne pripomaga li večina tukaj-

šnjih Slovencev za vzdržanje poštnega urada svojimi prineski, ali je morda ljutomerska pošta samo za Nemce? Je-li sploh v Avstriji samo nemški jezik vsezveličaven? Ljutomerčan.

Dr. Klemenčič-ev spominek,

za ktereга sem pobiral, je že postavljen in velja sê vsem 152 gl. Nekatere goldinarje, ki sem jih razun omenjenih 152 gl. (glej štev. 26. „Slov. Gosp.“) v ta namen pozneje še dobil, stanejo me razne korespondence. Prijateljski doneski so toraj ravno zadostili, postaviti časten spominek narodnjaku, ki je svoje dni mnogo žrtvoval slov. národu na korist, posebno v izobraženje slov. mladeži. Še enkrat toraj prisrèna hvala vsem èc. gg. prijateljem rajnega, njemu pa večni pokoj!

Fr. Ozmec,
provizor.

Loterijske številke:

V Trstu 19. decembra 1874: 52 54 21 38 51
Prihodnje srečkanje: 2. januarja 1875.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptujju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	4	50	4	50	4	60	4	15
Rži	3	80	3	40	3	35	3	30
Ječmena	3	60	3	—	2	40	2	50
Ovsa	2	20	1	80	2	20	1	90
Turšice (koruze) vagan	3	10	2	60	3	—	2	40
Ajde	2	80	2	40	2	80	2	10
Prosa	3	80	—	—	3	40	—	—
Krompirja	2	10	1	80	2	—	1	60
Sena cent	1	80	2	—	1	20	1	—
Slame (v šopkih)	1	40	—	—	—	80	—	—
„ za steljo	—	80	—	80	—	60	—	—
Govedine funt	—	28	—	30	—	28	—	22
Teletine	—	30	—	32	—	30	—	24
Svinjetine	—	32	—	30	—	40	—	30
Slanine	—	36	—	35	—	40	—	26

Darovi za božične praznike in novo leto.

Zlatnine, srebernine in to iz pravega in kitajskega srebra.

Spodobno se zahvaljujé za dosedanje meni skazano zaupanje naznanjam, da sem si

zalogo zlatnine in srebernine

noviè in bogato preskrbel ter priporočam p. n. občinstvu za prihodnje praznike kot vezila: Zlatih prstanov, zlatih in srebernih križcev, zlatih in srebernih lancev (za gospode in gospé), zlatih prstanov z diámantí, zlatih naušesnikov in naušnic, granatnih, zlatih in srebernih olepšav, naroènih olepšav, zlatih in srebernih svetinjie, buèik ali prsnih igel, jedal rãznih vrst in karkoli se na mizi rabi; tabakir, naprstkov itd.

V moji zalogi so dalje stvari iz kitajskega srebra na poljubno izbiro in za vsako porabo.

Ob enem naznanjam p. n. občinstvu, da preskrbljujem vse v moj posel spadajoèe poprave, ter sprejemljam rezljauja, pozlaèenja v ognju i. t. d.

Žlahtni kameni, staro zlató in srebró se kupuje ali zamenjava.

Henrik Schön, juvelir, zlatar in srebernar v **Mariboru**,

spodnja gosposka ulica, v Grubièevi hiši štev. 105.